

jest správný. Není tudíž zapotřebí, by se odvolací soud dále zabýval vývody odvolacími, a postačí znovu poukázat k tomu, že oprávněná osoba musí sama užívatí práva bydlení, že však ho nemůže postoupiti osobě jiné.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Podle § 521 obč. zák. záleží služebnost bytu v právu, užívatí obytné části domu ke své potřebě. Jest tedy **s l u ž e b n o s t í** užívatí (§ 504 obč. zák.) a podle § 507 obč. zák. nesmí oprávněný své právo ani jeho výkon na nikoho jiného přenést. Pokud bytu používá, smí si oprávněný ke své potřebě (k obsluze nebo k ošetření v nemoci nebo ve stáří) vzít do bytu osobu, která by ho obsloužila, z toho však nelze dovozovati, jak činí dovolatelé, že oprávněný smí byt nebo jeho užívatí postoupiti svým příbuzným. Příklad souzený v rozhodnutí čís. 2416 sb. n. s., na nějž žalovaní poukazují, nejedná o postoupení práva nebo výkonu služebnosti bytu, nýbrž o přijetí členů rodiny, postrádajících přístřeší do spoluužívání oprávněným, čemuž v tomto případě tak není, nejde zde ani o přijetí do spoluužívání bytu, ani o členy rodiny oprávněného ke služebnosti.

Čís. 11565.

V otázce, zda nová žaloba jest totožná se žalobou právoplatně již rozhodnutou, jest hleděti k důvodu obou žalob. Nejde o rozepři rozsouzenou, opírána-li nová žaloba z části o okolnosti v první žalobě neuplatňované.

Neměla-li rozluka manželství, jež byla před převratem vyslovena soudem tehdy uherským, pro tuzemsko platnost, zůstalo manželství jen rozvedeno a trvá dosud vyživovací povinnost manželova poskytovatí manželce výživu upravená smírem.

Předpisu § 19 rozl. zák. nelze použiti, jde-li o rozluku, jež se stala dříve, než vstoupil v platnost rozlukový zákon (ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Pokud nebyl smír mezi manžely o výživném, uzavřený před válkou, dotčen napotomní rozlukou manželství.

Uzavírajíce smír o výživném před válkou nemohly strany předvídati pronikavou změnu hospodářských poměrů způsobenou světovou válkou.

(Rozh. ze dne 14. dubna 1932, R II 90/32.)

Smírem ze dne 9. září 1912 při rozvodu manželství od stolu a lože zavázal se manžel Václav H. platiti manželce Marii H-ové od 1. ledna 1913 měsíčně na výživném 50 K. Odstavec čtvrtý smíru zněl: »Manželé H-ovi prohlašují, že tímto smírem jsou jejich vzájemné majetkoprávní poměry tím způsobem uspořádány, že jeden manžel od druhého nemá nic k požadování.« Manželství H-ových bylo roku 1914 rozloučeno uherským soudem. Žalobou o niž tu jde, domáhala se Marie H-ová na Václava H-ovi placení místo dosavadního výživného měsíčních 50 K vý-

živného měsíčních 400 Kč, tvrdíc, že vyživovací příspěvek měsíčních 50 Kč dnešního dne vzhledem na změnu hospodářských poměrů od roku 1912, zejména na stoupnutí všech životních potřeb a pokles kupní ceny zlata v poválečné době nestačí ani na sebe menší výživu a domáhajíc se zvýšení výživného za předpokladu § 19 rozl. zák. jednak z důvodů změněných hospodářských poměrů, jednak také z důvodu, že vyživovací příspěvek neodpovídá dnešním příjmům a jmění žalovaného, jehož služební plat dosahuje ročně přibližně 100.000 Kč kromě volného bytu, světla a topiva, při čemž žalovaný se má starati jen o jedno dítě, takže se jeho mohoucnost k placení od roku 1912 nepoměrně zvýšila. *Procesní soud* prvního stolu žalobu zamítl. *Důvody*: Dohodu ze dne 9. září 1912, kterou jest považovati za smlouvu, která jen za souhlasu stran může býti změněna, jelikož smír neobsahuje výhrady, odpoután byl nárok žalobkyně na výživné od zákonitého vztahu k majetku a k příjmům manželovým, výše jeho majetku a jeho příjmu jest pro povahu a pro rozsah nároku, pokud se týče závazků nadále bez významu. Jeví se tudíž žaloba bezdůvodnou, neboť, může-li se manželka vzdáti nároku na výživné podle § 91 obč. zák. vůbec, jest připustiti, že spokojivši se s vyživovací kvotou, nemá nárok na její zvýšení, ani za změněných poměrů majetkových a drahotných. *Odvolací soud* zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvému soudu, by ji, vyčkaje pravomoci, znovu projednal a rozhodl. *Důvody*: V souzené právní rozepr při ohlášil žalovaný při prvním roku námitku věci právoplatně rozhodnuté a provedl ji pak ve sporu poukazem na spisy krajského soudu Cg II 576/21, pokud se týče na rozsudek ze dne 9. ledna 1922 v těchto spisech se nacházející. Prvý soud nerozhodl o námitce ani zvláštním usnesením ani v napadeném rozsudku a vyslovil v důvodech rozsudku názor, že vzhledem na právní posouzení věci, podle něhož soud žalobní nárok neshledává odůvodněným, rozhodnutí o námitce odpadá. Tento postup příčí se jasnému ustanovení § 261 c. ř. s., jakož i zásadě, že soud ku právoplatně rozhodnuté věci musí vždy přihlížeti i z úřadu a nesmí se ani pustiti do věci samé, pokud nebyly odstraněny všemožné pochybnosti, jež se v tomto ohledu vyskytly. Ač pochybený postup procesního soudu odvoláním nebyl napaden a ani strana ohlásivší námitku nežádala o dodatečné vyhotovení usnesení o námitce, musel se odvolací soud s otázkou věci rozsouzené zabývati (§ 240 c. ř. s.). Odvolací soud neshledává námitku odůvodněnou. Ovšem vychází ze spisu Cg II 576/21 najevo, že nynější žalobkyně dne 15. července 1921 na nynějšího žalovaného podala žalobu, již se domáhala zvýšení výživného ujednaného při rozvodu manželství stran podle protokolu ze dne 9. listopadu 1912, podle něhož se manžel Václav H. zavázal, že poskytne své manželce Marii H-ové výživné 50 Kč měsíčně. Tehdejší žalobkyně odůvodnila žalobní prosbu katastrofální změnou hospodářských poměrů a zvláště nastalou a nepředvídatelnou drahotou, žádavši zvýšení výživného z 50 Kč na 400 Kč měsíčně. Tato žaloba byla rozsudkem ze dne 9. ledna 1922 Cg II 576/21 právoplatně zamítnuta a v odůvodnění vysloveno, že smír bez výhrady uzavřený nelze měniti co do závazků jím převzatých. Nynější žalobou domáhá se Marie H-ová na svém manželovi Václavu H-ovi opět toho, by jí místo výživného 50 Kč měsíčně ujednaného smírem platil měsíčně výživné 400 Kč, avšak neopírá tuto žádost

jen o rozvod manželství, nýbrž i o to, že manželství stran bylo v roce 1914 rozloučeno; dále uvádí v žalobě jakož i v doplnění žalobního přednesu důležité změny, jež nastaly v poměrech obou stran teprve po žalobě o zvýšení výživného, totiž značné zvýšení manželových příjmů, smrt otce žalobkyně, že otec pozbyl svého velkého jmění a žalobkyně že tím pozbyla naději na bohaté dědictví, že odpadnutím jeho pense pozbyla svého živitele a pod. Již z toho, co dosud probráno, jest zřejmo, že v souzeném případě chybí předpoklad pro to, by mohlo býti mluveno o pravoplatně rozsouzené věci, ježto není tu úplné totožnosti věci — nehledíc ani k tomu, že jde o výživné, tedy o nárok postupem času se opětuující a vždy znovu se utvořivší a že tedy nemůže býti žalobkyni odpíráno právo domáhati se soudního výroku o tom, zda jest nyní vzhledem na změněné poměry její nárok na zvýšení oprávněn, čili nic.

První soud nezjistil, zda manželství stran bylo rozloučeno, či jen rozvedeno, ač tato okolnost má význam pro řešení sporu. Manželství stran bylo, jak není sporno, dávno před účinností rozlukového zákona čís. 320/1919 od stolu a lože rozvedeno a tehdy uspořádali si manželé majetkové poměry shodnou vůlí. Bylo-li manželství později rozloučeno, má manželka podle § 19 cit. zák. nárok na novou úpravu majetkových poměrů z důležitých důvodů bez ohledu k tomu, že se dřívější úprava stala smírem (sb. n. s. čís. 695, 1915). V tomto ohledu tvrdil žalovaný, že se stal před válkou uherským státním občanem a že jako takový dosáhl v Uhrách rozluky, načež vstoupil v nové manželství; nyní že je občanem československým, ježto se obec S. stala po převratu s ostatním Slovenskem součástí republiky Československé. Žalobkyně poukazuje k tomu, že manželství stran jest rozloučeno, což prý vychází z matriky farního úřadu, připomíná však, že poznámka ta je částečně nesprávná, ježto tam udáno, že žalobkyně byla občankou Uherského království, kdežto až do převratu prý byla nepřetržitě rakouskou a pak čsl. občankou. Ježto se soud s těmito otázkami nezabýval, trpí řízení prvé stolice podstatnými vadami po rozumu § 496 čís. 2 c. ř. s. Bylo na prvním soudě, by přesně zjistil náboženství, jakož i domovské právo a státní občanství manželů v době rozvodu. Měl-li žalovaný státní občanství rakouské a jeho manželka (žalobkyně), jsouc s ním rozvedena, podržela podle § 11 zák. o domovském právu čís. 105/63 v území historických zemí nynější Československé republiky domovské právo i po tom, když její rozvedený manžel nabyt uherského státního občanství, podržela nutně i státní občanství domovským právem zmístěné. Pakli tomu tak, byla rozluka v Uhrách vázána co do své účinnosti pro tehdejší rakouské a tím pro nynější československé území historických zemí na předpis § 4 obč. zák. a jest neplatná, ježto se stala proti předpisu zákona v území tom platného. Pakli manželství stran nebylo rozloučeno, nýbrž jen rozvedeno, jest za to míti, že přes to, že ve smíru o výživném manželky bylo dohodnuto, že vyživovací příspěvek navždy má zůstatí stálý, příspěvky nemají podléhati ani zvýšení ani snížení, smír jest uzavřen s výhradou »rebus sic stantibus«. Ovšem nemůže býti pochybnosti o tom, že manželství jest podle občanského zákona soukromou smlouvou občanskou a že nárok na její plnění, zejména i nárok na výživné jest právem soukromým, následkem čehož se mohou manželé těchto nároků podle své vůle vzdáti. V souzeném případě ujednaly tedy strany ohledně

příspěvků na výživné smír po rozumu § 1380 obč. zák. Co do takových smírů platí však ustanovení poslední věty § 1389 obč. zák. V případě, o kterýž tu jde, uzavřely strany smír v roce 1912 a netřeba se o tom šířiti, že tehdy nemohly předvídati možnost světové války a změny drahotných poměrů v té pronikavé míře, jak skutečně nastala, a jaké a jak dalekosáhlé a dlouhotrvající budou následky války. Kdyby se mělo uznati, že v tomto případě neplatí výhrada rebus sic stantibus, pozbyla by vůbec smyslu poslední věta § 1389 obč. zák. a byla by zbytečná (viz rozh. n. s. 1007, 2527, 7875, 4839 a jiné). První soud, vycházející z odchylného právního názoru, nezabýval se přednesem stran o změně poměrů po smíru, zvláště po rozsudku Cg II 576/21 a neprovedl v tomto ohledu nabízené důkazy (§ 496 čís. 3 c. ř. s.). Bude zejména třeba zjistiti, zda otec žalobkyně skutečně následkem živelní katastrofy světovou válkou vyvolané ztratil velké jmění, zda žalobkyně tím pozbyla naděje na bohaté dědictví a na zaopatření, zda po smrti otcově ztratila též účast na jeho pensijních nárocích a pozbyla takto jediného živitele, zda manželovy příjmy jsou nyní nepřiměřeně větší než v době rozsudku a zda žalobkyně nemá dostatečné vlastní jmění pokud se týče příjmy vystačující k výživě.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu.

D ů v o d y:

Odvolací soud rozřešil správně otázku, zda tomuto sporu vadí překážka rozsouzené rozepře rozsudkem krajského soudu z 9. ledna 1922 Cg II 576/21. Pokud jde o to, zda je nová žaloba totožná se žalobou právomocně již rozhodnutou, jest hleděti k důvodu obou žalob, neboť žaloby mezi týmiž osobami o totéž mohou spočívat na různém důvodu, takže žalobě na jiném důvodu vybudované právní moc dřívější žaloby nepřekáží (Hora, civ. pr. proc. II str. 416). Odvolací soud správně uvedl ve svém usnesení, že žalobkyně opírá novou žalobu z části i o skutečnosti v první žalobě neuplatňované. Nelze proto v souzeném sporu mluvit o překážce pravoplatně rozsouzené rozepře.

Ve věci samé lze stěžovateli jen potud přisvědčiti, pokud namítá, že není třeba v souzeném sporu řešiti otázku, zda manželství stran bylo rozloučeno. To však nikoliv z důvodů stěžovatelem uváděných — že totiž otázka ta jest prý již kladně zodpověděna souhlasným přednesem stran — nýbrž proto, že její zodpovědění jest pro výsledek sporu nerozhodné. V případě, že rozlučka manželství stran, která byla vyslovena před převratem soudem tehdy uherským, nemá pro tuzemsko platnost, takže k ní nelze přihlížeti, zůstalo manželství jen rozvedeno a trvá proto dosud zákonná povinnost žalovaného poskytovat výživu žalobkyni upravenou smírem ze dne 9. září 1912. Pakliže však rozlučka manželství stran má platnost nyní i pro tuzemsko, nemůže se sice žalobkyně dovolávat ustanovení § 19 rozl. zák. čís. 320/1919, poněvadž tento předpis předpokládá rozlučku podle tohoto zákona a nelze jej vztahovati na rozlučku, která se stala dříve, než tento zákon vstoupil v platnost. Avšak rozlukou nebyla dotčena platnost smíru a v něm ustanoveného závazku žalovaného platiti žalobkyni na výživné příspěvek. Neboť úmysl stran, uzavírajících smír, byl zřejmě ten, že žalovaný měl býti povinen platiti

své manželce výživné, dokud bude živa nebo dokud se neprovdá. Vždyť strany mohly tehdy počítati jen s právním řádem státu, ve kterém smír uzavíraly, a nemohly míti na mysli zákonodárství jiná, takže nemohly počítati ani s tím, že snad manželství později rozlukou podle práva uherského může býti rozloučeno. Že strany smíru tak rozuměly, patrně z toho, že žalovaný svůj závazek ze smíru plnil na dále i po rozluce. Jde tedy jen o výklad smíru po té stránce, zda byl ujednáán s výhradou »rebus sic stantibus«, a o další otázku, zda nastaly okolnosti, které odůvodňují podstatnou změnu poměrů a tím i změnu závazku smírem stanoveného. Odvolací soud posoudil po této stránce v souhlase s ustálenou judikaturou věc správně s hlediska §§ 1380, 1389 obč. zák. a stačí proto v tomto směru odkázati na odůvodnění napadeného usnesení, s kterým jest souhlasiti i v tom, že strany při uzavírání smíru v roce 1912 nemohly předvídati pronikavou změnu hospodářských poměrů způsobenou světovou válkou.

Čís. 11566.

Služební poměry železničních zaměstnanců.

Otázku právní obrany zaměstnance československých státních drah proti výměru ředitelství státních drah, jenž byl vydán na základě stanov pensijního fondu (§ 7 vl. nař. ze dne 21. prosince 1921, čís. 506 sb. z. a n., a čl. VI. zákona ze dne 17. prosince 1919, čís. 2 sb. z. a n. na rok 1920) a jímž mu byly sníženy jeho pensijní požitky, jest řešiti podle zákonných předpisů platných v době, kdy byl zaměstnanci doručen výměr.

Mohl-li zaměstnanec podle toho odporovati výměru jen podle obdoby § 75, druhý odstavec, druhá věta zákona o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců v doslovu zákona ze dne 5. února 1920, čís. 89 sb. z. a n., v neprodlužitelné lhůtě šesti měsíců po doručení výměru jen žalobou u rozhodčího soudu zemské úřadovny II. všeobecného pensijního ústavu v Brně, jehož náleznost jest konečná a neodporovatelná, a nepoužil-li zaměstnanec včas tohoto obranného prostředku proti výměru, byly tímto výměrem jeho pensijní požitky upraveny s konečnou platností.

Novým zákonem o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ze dne 21. února 1929, čís. 26 sb. z. a n., byla sice stanovena příslušnost řádných soudů pro žaloby proti výměrům, upravujícím zaměstnancům státních drah pensijní požitky podle zvláštních pensijních předpisů pro ně platících, avšak tímto zákonem zůstala nedotčena práva a nároky, o nichž již za platnosti a podle dřívějších ustanovení bylo rozhodnuto s konečnou platností.

Lhostejno, zda se zaměstnanec po onom výměru pokusil dosíci u ministerstva železnic jeho revise, byla-li jeho žádost o revisi ministerstvem železnic zamítnuta.

(Rozh. ze dne 14. dubna 1932, Rv II 583/30.)

Žalobci, železničnímu podúředníku v. v., byla přiřčena výměrem ředitelství státních drah ze dne 27. července 1922 pense s procentní saz-